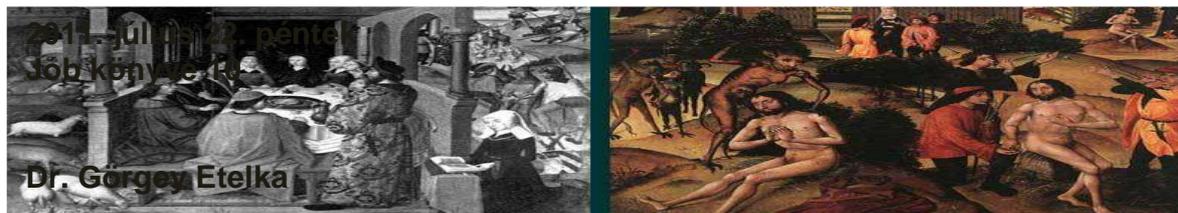

IGAZSÁG ÉS ÉLET

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Lectio continua – Bibliaolvasó kalauz alapján

Jób kutatja szenvedése okát

^{10,1}Lelkemből megutáltam életemet. Szabadjára engedem panaszomat. Hadd beszéljek keserű lélekkel!
^{10,2}Azt mondom Istennek: Ne tarts bűnösnek! Add tudomra, miért perelsz velem? ^{10,3}Jó neked az, hogy nyomorgatsz, hogy megveded kezéd munkáját, a bűnösök tanácsának pedig kedvezel? ^{10,4}Vajon testi szemeid vannak neked, és úgy látsz, ahogyan az ember lát? ^{10,5}Olyanok napjaid, mint a halandóé? Olyanok éveid, mint az emberé? ^{10,6}Hiszen kutatod bűnömet, és keresed vétkeket, ^{10,7}pedig tudod, hogy nem vagyok bűnös, de senki sem ment meg kezedből! ^{10,8}Kezed formált és alkotott engem, azután elfordulsz, és el akarsz pusztítani? ^{10,9}Emlékezz csak: úgy formáltál, mint egy agyagedényt, mégis újra porrá tennél? ^{10,10}Nem úgy öntöttél-e, mint a tejet, és nem úgy oltottál-e, mint a sajtot? ^{10,11}Bőrbe és húsba öltöztettél, csontokkal és inakkal szóttál át. ^{10,12}Élettel és szeretettel ajándékoztál meg, és gondviselésed őrizte lelkemet. ^{10,13}Mégis ezeket rejtegetted szívedben, tudom, ez volt a szándékom: ^{10,14}Ha vétkezem, te számon tartod, bűnöm alól nem mentesz föl engem. ^{10,15}Ha bűnös vagyok, jaj nekem! Ha igaz vagyok, akkor sem emelhetem föl fejem. Elégeld meg gyalázatomat, lásd meg nyomorúságomat! ^{10,16}Hiszen ha gőgös lennék, oroszlánként rontanál rám, és ellenem fordítanád csodálatos hatalmadat. ^{10,17}Új tanúkat állítanál ellenem, szaporítanád az engem érő bosszúságot, sorozatosan támadnának ellenem. ^{10,18}Miért is hoztál ki anyám méhéből? Bár kimúltam volna, és szem ne látott volna! ^{10,19}Olyan lennék, mint aki nem is volt, akit az anyaméhből vittek a sírba! ^{10,20}Úgyis rövid az időm! Ha megszűnnék a baj, és elmaradna tőlem, egy kissé felvidulnék, ^{10,21}mielőtt odamegyek, ahonnan nem térhetek vissza: a sötétség és a halál árnyékának országába, ^{10,22}a vaksötét országba, a halál árnyékának sötétségébe, ahol nincs rend, és a fény is olyan, mint a sötétség.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

„Azt mondom Istennek: Ne tarts bűnösnek!” Nem egy jövőbeli kívánságról van szó, hanem a jelenről. Vegye le róla kezét Isten, és hadd álljon talpra. Isten tekintete ebben az esetben azt jelenti, hogy üldözi őt az Úr. Három kérdésben gondolkodik el Jób azon, milyen motivációk lehetnek amögött, hogy Isten őt üldözőbe vette.

Ha Isten ember volna, meg lehetne valahogyan érteni gondolatmenetét, de Jób is jól tudja, hogy Isten nem emberi módon gondolkodik. Tudja, hogy így van, mégis kétségbeesetten keresi az értelmet, van-e valami haszna az Örökkévalónak Jóbna ebből a helyzetéből.

Isten látásmódja nem felületes, mint az emberé, hanem a szívbe lát (1Sám 16,7). A bölcsességirodalom is hangsúlyozza Istennek az emberi felett való látását (Péld 16,2), és Jób (26,6; 31,4), valamint barátai (34,21) is ezt a hagyományt követik. De legyen bárhogyan is, húsba markoló kérdés, hogy hogyan magyarázzuk Istennek (általunk töredékesen ismert) viselkedését?

A hetedik vers így szól: „pedig tudod, hogy nem vagyok bűnös, de senki sem ment meg kezedből!” Mint egy földi hatalom, olyan vagy: nem érdekel, hogy nem követtem el bűnt, mégis megnyomorítasz, és nincs menekvés, de egy földi hatalomnak ez valamire mindig jó, legalább meg lehet érteni céljukat. Ez a vers csak látszólag ismétlés. Jób itt mérföldkőhöz érkezett: nemcsak ő tudja, hogy bűntelen, hanem Isten is! Annál inkább megnyugtató volna hinni, hogy Isten rátekint Jób szenvedéseire és belátja, hogy tévedett. Csak ez esetben van esély ugyanis Jób számára a menekvésre. Viszont ha Isten tudja, mit tett, akkor egyáltalán nincs menekvés.

A 8–9. versben az alkotó és a romboló tettek közti ellentétet villantja fel. Ki rombolja szívesen saját keze munkáját? Jób egyben emlékezteti is Istent, hogy ő volt alkotója. Mivel Isten az embert földből, agyagból formálta, könnyen adódott a bibliai hasonlat (Ézs 45,9, 64,7) a földbe visszatérő sártesthez, agyagedény-testhez.

Isten a fazekas (Jer 18), a szobrász, a kézműves, aki gondosan megalkotja a lélek edényének minden részletét. Ő formálja az embert az első pillanattól, hogy milyen lesz a csontja, az ina, a húsa, a haja, a mozgása, a termete stb., de talán még a gondolkodásának is jelentős részét ő tervezi-alkotja meg, sőt a zsoltáros szerint még a napjait is előre tudja, mikor pedig még egy sem volt azokból.

Még ha van is ereje Jóbnak önmagát erősíteni saját ártatlanságával, Isten támadásának továbbra is ki van téve. Minden kilátástalan. Szalmaszálba kapaszkodni nem biztosíték, de itt szalmaszál sincsen. Mint az üldözött zsoltárosra, őrá is oroszlánként vadászik az ellenség (Zsolt 7,3., 10,9; 17,12; 22,14; 35,17; 57,5), de az előbbivel ellentétben az ő ellensége maga Isten.

Az oroszlánmetaforát alkalmazza a Szentírás Istenre a Hós 5,14-ben és a 13,7-ben is, amint megbünteti féktelen haragjában a megtévedt Izraelt. Itt Jóbnál éppen az a különös, hogy Isten, mint oroszlán ártatlan emberre támadt. Jób elkeseredése teljességgel érthető. Nemcsak a végsőkéig lesújtott ember, de képtelen – mert képtelenség – megérteni az isteni cselekvés okát. Maga Isten a rejtekéről előtörő fenevad, és ártatlan hívére veti magát. Ezt értse meg valaki! Ebben a helyzetben van Jób, lelki válságából szavak által nem szabadítható fel. Lelki válságát csak Isten tudja megoldani úgy, hogy helyreállítja.

Jób nézőpontjából érthetetlen Isten tette. Gondosan, részletesen megalkotja, ismeri a végét is – és eljátszadzik vele? A teljesen kifejlődött fa minden parányi része létezik már a magjában is, az ember számára azonban ez a végeredmény az elején még egyáltalán nem nyilvánvaló. Az, ahogyan a dolgok indulnak gyakran különbözik attól, hogy hogyan végződnek. Ervényes ez az életutakra is.

Jób első beszédéhez hasonlóan ez is a halál kívánásával fejeződik be. Jób a sötétségre vágyik, egyrészt, mert ott nem látják, olyan hely, mint amilyen volt a születése előtti hely, az áldott anyaméh lehetett (18b). A sötétség azonban az Istentől való távolság képes megfogalmazása is: Jób valamelyes megnyugvása az lenne csak, ha Isten a tekintetét levonná róla, ha távol kerülne tőle.

Bevezetés

Vannak olyan helyzetek az életben, amikor addig jól működő közösségek, családok felbomlanak, barátságok széthullanak, anyagi jólét eltűnik, tárgyi és személyi veszteségek érnek – de nincs igazából magyarázat rájuk. A család nem valamelyik (vagy mindkét) fél hibájából hullott szét, a közösség nem tagjai miatt rázódott szét, a barátságot nem a felek egyike szakította meg, a javak nem valamilyen hiba vagy bűn miatt veszték el – hanem mintegy a „vaksors” szólt közbe. Ilyenkor mi van? Ilyenkor hol Isten? Mi Isten akarat? Az ember ugyanolyan értetlen, mint Jób, és válaszokért kiált.

1. A pusztulás helye az életben

Teljesen emberi gondolat az, hogy a pusztulás és a romlás maga „a rossz”. Pedig, ha megnézzük az életet, a pusztulásnak ugyanúgy helye van, mint az építésnek (vö. Préd 8!).

Kicsit „könnyedebb” megfogalmazásban, Luther Asztali beszélgetéseiből: „Úgy tartom, Istennek legalább annyi munkája van a dolgok megsemmisítésével, mint megalkotásukkal és teremtésükkel. [...] Csodálom, hogy a világ réges-rég nincs az éégig teleszarva.”¹

Az élet része a halál, nem valami tőle független dolog. A végek mind szükségesek. A rombolások helyet adnak valami újnak.

2. A pusztulás értelme az életben

Mert legtöbbször ez a rombolás értelme: a régi, a megszokott megszüntetése, a helykiszítés. És minden rombolás fáj, de az életnek része a fájdalom, a szenvedés és az elmúlás is. Nem tekinthetjük őket átoknak: az átok alapvetően az Istentől való elvetettség, nem maga a fizikai léttel *szorosán együtt járó* fájdalom, félelem és pusztulás. Értelmük nem olyan értelemben van, hogy *okot* találunk arra, ami történt, hanem olyan módon, hogy az élet szerves részei. De, mint a fizikai világban is, a halálból új élet támad: a pusztulás mindig valami építésnek a kezdete.

3. A pusztulás célja

És ilyen értelemben a pusztulásnak van célja is: a helykiszítés az újnak. Az élet értelmét nem a történetek okában, hanem a lehetséges célokban kell megtalálni. És ez nagy és felelősségteljes munka: a múltat el *kell* engedni, hogy helye legyen a jövőnek. Az ót le kell zárni az újért: Lk 5,36–37. Jézus halála is egy korszaknak volt a pusztulása, de valami újnak volt a kezdete, így a mi „meghalásunk” magunknak is elsősorban kezdet, és nem vég.

Ez az élet keresztyén szemlélete: Krisztus élete és halála által a szenvedés és a halál is a keresztyén élet szerves részévé váltak.

¹ LUTHER MÁRTON: *Asztali beszélgetések*, Budapest, Helikon, 1983, 21.